

شناسایی و پهنه‌بندی کانون‌های وقوع جرم (سرقت مسلحانه) شهر اهواز بین سال‌های

۱۳۹۰ تا ۱۳۹۳

علی شجاعیان^۱، محمد آدینه‌وند^۲، مریم آزادبخت^۳، نورا عبیات^۴

تاریخ دریافت: ۱۳۹۵/۰۵/۱۵
تاریخ پذیرش: ۱۳۹۵/۰۷/۲۳

از صفحه ۴۹ تا ۷۰

پژوهشنامه جغرافیای انتظامی
سال چهارم، شماره شانزدهم، زمستان ۱۳۹۵

چکیده

سرقت مسلحانه در بین انواع سرقت دارای اهمیت مطالعاتی فوق‌العاده‌ای است زیرا همزمان امنیت جانی و مالی افراد جامعه را تهدید می‌کند. هدف از انجام این پژوهش شناسایی و پهنه‌بندی کانون‌های وقوع سرقت مسلحانه در شهر اهواز در فاصله زمانی سال‌های ۱۳۹۰ تا ۱۳۹۳ می‌باشد. مدل به‌کاررفته تابع تحلیلی بیضی انحراف‌معیار از مباحث آمار فضایی می‌باشد. نتایج پژوهش نشان می‌دهد که کانون‌های وقوع سرقت مسلحانه در شهر اهواز در بخش‌های مرکزی شهر قرار دارند و محدوده کانون‌های جرم-خیز در حال گسترش می‌باشد. همچنین، مشخص شد که میزان سرقت مسلحانه در سال ۱۳۹۱ نسبت به ۱۳۹۰ از قسمت‌های شمال‌شرقی و جنوب‌غربی به بخش‌های شمال و جنوب شهر جابه‌جا شده است. در سال ۱۳۹۲ نسبت به سال ۱۳۹۱ سرقت مسلحانه از بخش‌های شمالی و جنوبی به سمت بخش‌های شرقی و غربی تغییر جهت داده‌اند. سال ۱۳۹۳ نسبت به سال ۱۳۹۲ تغییر چندانی نداشته است.

کلید واژه‌ها: پهنه‌بندی، جرم، سرقت مسلحانه، شهر اهواز.

۱- عضو هیئت علمی گروه جغرافیا و برنامه‌ریزی شهری دانشگاه شهید چمران اهواز.

۲- کارشناس آگاهی، کشف علمی جرایم.

۳- دانشجوی کارشناسی‌ارشد جغرافیا و برنامه‌ریزی شهری دانشگاه شهید چمران اهواز.

۴- دانشجوی کارشناسی‌ارشد جغرافیا و برنامه‌ریزی شهری دانشگاه شهید چمران اهواز، نویسنده مسئول، nooraabyat@yahoo.com

مقدمه

جرم یک پدیده نامطلوب اجتماعی است که وقوع آن ساختارهای اقتصادی و اجتماعی جامعه را متأثر می‌سازد به گونه‌ای که رشد آن موجب تقویت روحیه قانون‌شکنی و تجاوز به حقوق مردم، اخلال در نظم و امنیت عمومی و کاهش انگیزه تولید و سرمایه‌گذاری در نزد عوامل خصوصی و عمومی می‌شود (مداح، ۱۳۹۰: ۳۲۰). سرقت یا ربودن مال غیر به قصد تملک رایج‌ترین جرمی است که در هر کشور و در هر منطقه‌ای اتفاق می‌افتد. به‌طور کلی سرقت به دو صورت انجام می‌شود: سرقت ساده که سارق بدون توسل به زور شیئی را می‌رباید و سرقت با توسل به زور و تهاجم که به‌طور فردی یا دسته‌جمعی اتفاق می‌افتد (ابراهیمی و استبری، ۱۳۷۹: ۳۸). آنچه در بررسی جغرافیای جرایم شهری اهمیت دارد رابطه فضا و محیط شهری با رفتارهای اجتماعی از نوع منفی و ناهنجار آن است. در واقع، این موضوع که در چند دهه به مطالعات جغرافیای شهری افزوده شده است چارچوب علمی و عملی را برای تحلیل فضایی و مکانی جرم و مطالعه رابطه ناهنجاری با فضا و زمان در محدوده شهرها فراهم آورده است (حسینی و کاملی، ۱۳۹۲: ۱۰۰). فناوری GIS ابزاری را برای کشف روابط جغرافیایی و تجسم آن فراهم می‌کند که شیوه‌های دیگر امکان‌پذیر نیست. سامانه‌های اطلاعات جغرافیایی می‌توانند به‌عنوان پشتیبانی قدرتمند از مراحل شناخت تا تجزیه و تحلیل و تصمیم‌گیری در زمینه تأمین امنیت به‌کار گرفته شوند. گرفتن اطلاعات در مورد مکان، نوع جرم، تعداد جرم و همچنین در نظر گرفتن اطلاعات اجتماعی، اقتصادی، کالبدی و... در محدوده‌های جرم‌خیز و مسئله‌دار کمک شایانی در تحلیل و سیاست‌گذاری برای محدوده‌های آسیب‌پذیر خواهد نمود (هدایتی و عباسی، ۱۳۸۸: ۱۷۸).

آمارهای اداره کل پلیس بین‌الملل در مورد انواع سرقت در ۹۳ کشور جهان در سال ۱۹۹۹ نشان می‌دهد که در ۱۰ کشور آلمان، فرانسه، ژاپن، روسیه، آفریقای جنوبی، کانادا، استرالیا، اسپانیا، لهستان و دانمارک، که به ترتیب بالاترین حجم سرقت روی داده است، بیشترین تعداد سرقت در آلمان و کمترین تعداد سرقت در دانمارک بوده است. ایران با ۱۲۲۷۵۰ مورد سرقت رتبه بیست‌وسوم را دارد (رحیمی و ادیسی، ۱۳۹۰: ۹۱ و

۹۲). افزایش بزهکاری و انحرافات اجتماعی یکی از این مشکلات و از مهم‌ترین و اساسی‌ترین معضلات اکثر شهرهای دنیاست. کشور ما نیز مانند بسیاری از کشورهای دنیا با میزان بالای جرم و جنایت روبه‌روست. براساس آمارهای موجود به‌ازای هر صد هزار نفر جمعیت کشور نزدیک به ۲۵۰ نفر زندانی در زندان‌های کشور به‌سر می‌برند (عبادی‌نژاد و نصرتی، ۱۳۹۲: ۸۴). رفع نیازهای فردی و جمعی به هر شیوه ممکن به‌عنوان شیوه‌ای برای تقویت «الگوی سرقت» طریق تجاوز به اموال غیر و همچنین انتخاب خرده‌فرهنگ‌های بزهکاری، ظهور و شیوع سایر جرایم را در پی خواهد داشت. در سایر شهرهای کشور همچون اهواز این پدیده شوم نیز سایه افکنده و سرقت با شیوه‌های گوناگون خود، که در همه‌جا مرسوم است، آثار زیانبار خود را برجا می‌گذارد (عطاشنه و امیری، ۱۳۸۹: ۱۰۵). به دنبال اجرای سیاست اصلاحات ارضی افزایش قیمت نفت و سرآزیر شدن دلارهای نفتی با رشد صنایع مذکور به‌خصوص صنایع نفتی و صنایع وابسته به آن در کانون‌های شهری استان به‌ویژه اهواز روند مهاجرت از روستا به شهر شدت یافته و این امر پیامدهای گوناگونی را برای متروپل منطقه‌ای اهواز داشته است. از جمله این پیامدها می‌توان به گسترش اسکان غیررسمی، افزایش میزان جرایم اجتماعی، گسترش بیکاری، توسعه کالبدی بدون برنامه و فشار بر زیرساخت‌های خدماتی شهر و مانند اینها اشاره کرد (سجادیان و دیگران، ۱۳۹۱: ۱۷۱). با توجه به موارد بیان‌شده، لزوم مطالعه و تعمق در مبحث سرقت به‌ویژه سرقت مسلحانه در این شهر دارای اهمیت بسیار بالایی می‌باشد. بنابراین، این پژوهش به بررسی موضوع سرقت مسلحانه در این شهر پرداخته است و در پی پاسخ به این پرسش می‌باشد که کانون‌های وقوع جرم با تأکید بر سرقت مسلحانه در شهر اهواز در چه محدوده‌هایی از شهر قرار دارند؟

روش تحقیق

پژوهش حاضر از نوع کاربردی می‌باشد. این پژوهش از جمله تحقیقات توصیفی-تحلیلی محسوب می‌شود. همچنین، اطلاعات موردنیاز برای پژوهش با روش اسنادی-کتابخانه‌ای و میدانی جمع‌آوری شده است. برای تحلیل داده‌ها نیز از نرم‌افزار GIS استفاده شده

پژوهشنامه جغرافیای انتظامی (سال چهارم، شماره شانزدهم، زمستان ۱۳۹۵)
 است. مدل به کاررفته توابع تحلیلی بیضی انحراف معیار و کرنل از مباحث مربوط به آمار فضایی می باشد.

نقطه مرکز متوسط را می توان به عنوان معیاری تقریبی برای مقایسه توزیع فضایی انواع گوناگون جرم یا برای بررسی وقوع یک نوع جرم خاص در دوره های زمانی مختلف به کار گرفت. اندازه گیری جابه جایی فضایی یک نوع جرم خاص از این جمله است. سطوح پراکندگی را می توان به وسیله بیضی انحراف معیار نیز نشان داد. اندازه و شکل بیضی میزان پراکندگی را معین می کند و امتداد آن حرکت و رفتارهای مجرمانه را نشان می دهد (سلامی و دیگران، ۱۳۹۱: ۹۱).

نمودار(۱): فرایند پژوهش

مبانی نظری

جرم

ماده دو قانون مجازات اسلامی جرم را این گونه تعریف نموده است: هر فعل یا ترک فعلی که در قانون برای آن مجازات تعیین شده باشد جرم محسوب می شود (میرزایی، ۱۳۸۶: ۱۹). هنری و لنیر با اشاره به ماهیت ذهنی جرم و جنایت و کنترل آن نشان می دهند که آنچه در یک مکان و زمان، فرهنگ و یا موقعیت به عنوان جرم و جنایت در نظر گرفته می شود ممکن است در یک زمان دیگر یا فرهنگ دیگر یا حتی در آن طرف یک خیابان جرم به حساب نیاید (Law Commission of Canada, 2004: xi). ویژگی های کالبدی و خصوصیات اجتماعی، اقتصادی و فرهنگی حاکم بر برخی محدوده های شهری موجب شکل گیری فرصت ها و اهداف مجرمانه در آنها می شود و در محدوده شهرها کانون هایی شکل می گیرد که تعداد جرایم بسیار بیشتری نسبت به محدوده های دیگر دارد. بررسی این محدوده های وسیع در ایجاد تغییرات اساسی در عوامل به وجود آورنده یا تسهیل کننده فرصت های جرم امکان کنترل، پیشگیری و کاهش نرخ ناهنجاری های شهری را فراهم می آورد (کلانتری و دیگران، ۱۳۸۸: ۷۵).

عوامل جرمزا متعددند. عوامل جرمزای داخلی و عوامل جرمزای خارجی. در بین عوامل داخلی می توان به عوامل فردی مانند جنس، سن، وضعیت فیزیکی و ژنتیکی و عوامل روانی مانند حساسیت، ترس، کم هوشی، پرخاشگری، حقارت، مشکلات روانی اشاره کرد. همچنین عوامل جرمزای خارجی شامل عوامل محیطی مانند اوضاع جغرافیایی، سرما، گرما، رطوبت، ارتفاع و عوامل اجتماعی مانند فقر، ثروت، خانواده، فرهنگ، مهاجرت، جمعیت، اشتغال و بیکاری و وسایل ارتباط جمعی است (کلدی، ۱۳: ۵۸). بعضی از عوامل شناخته شده، که بر میزان و نوع جرمی که اتفاق می افتد تأثیر می گذارند، عبارتند از: تراکم جمعیت و درجه شهرنشینی، ناهمگنی نژادی، تغییرات در ترکیب جمعیت مخصوصاً تراکم جوانان، تعادل جمعیت نسبت به حرکت ساکنان، الگوهای جابه جایی بین حومه و شهر و عوامل گذرا، انواع سیستم های حمل و نقل و انواع راه های عبوری، شرایط اقتصادی شامل: متوسط درآمد، سطح فقر و دسترسی به شغل، عوامل فرهنگی و ویژگی های آموزشی، تفریحی و مذهبی، شرایط خانوادگی نسبت به طلاق و به هم پیوستگی خانواده، آب و هوا، قدرت مؤثر عاملان اجرای قانون، تأکیدات اداری و بازجستانه اجرای قانون، سیاست های دیگر اجزای سیستم عدالت جنایی (به عنوان مثال: تعقیبی، قضایی، تأدیبی و آزمایشی)،

پژوهشنامه جغرافیای انتظامی (سال چهارم، شماره شانزدهم، زمستان ۱۳۹۵)
 طرز برخورد شهروندان با جرم (افصح حسینی، ۱۳۹۱: ۶۰). عواملی که در میزان جرم در
 هر منطقه مؤثرند عبارتند از:

رعایت نکات پیشگیری از جرم و جنایت در بین افراد؛

فرهنگ عمومی و میزان سود افراد؛

تعداد مجرمان سابقه‌دار؛

تعداد افراد بیکار؛

تراکم و ازدحام جمعیت؛

تعداد افراد در معرض گرایش به جرم؛

نحوه عملکرد کلانتری (بیورانی و غفران، ۱۳۸۸: ۱۱۴ و ۱۱۵).

جرم همراه با شکستن قانون، بی‌نظمی و از بین رفتن امنیت و آسایش مردم است که از این نظر وقوع آن آثار منفی برای جامعه در پی دارد (مداح، ۱۳۹۰: ۳۰۴). جرم از طریق کاهش ضریب امنیت و آسایش شهروندان، عمده‌نمودن فاصله‌ها و تضادهای طبقاتی، اخلال در رشد و توسعه اقتصادی و در نهایت گرفتن فرصت‌های برابر از افراد، صدمات و لطمات جبران‌ناپذیری را بر پیکره اجتماع وارد می‌کند (لافری، ۱۳۹۱: ۸۲). جرم و جنایت یک عمل عمدی در نقض قانون کیفری است. متعهد بدون دفاع یا تبرئه‌ای و توسط دولت به‌عنوان بزه و تخطی از قانون مجازات می‌شود (78: milovanovic). در برخورد با پدیده جرم و نامنی دو گزینه اصلی در برابر اولیای امور قرارداد. گزینه اول، رویکرد سنتی سرکوبی و مجازات است که با شدت عمل و از طریق سیستم عدالت کیفری (شامل دادگاه‌ها و پلیس و سازمان زندان‌ها) پیگیری می‌شود. این رویکرد در اواخر قرن اخیر ناتوانی خود را در حل مشکل جرم آشکارا نشان داده است. گزینه دوم، مقوله پیشگیری از جرم است. به‌دلیل کارایی بالای این رویکرد در دو دهه اخیر اقبال بسیار به پیشگیری از جرم در جوامع مختلف دیده می‌شود (محمدنسل، ۱۳۸۹: ۳۱۸). از نظر والتر رکلس برای کنترل کجروی دو عامل مؤثر است. یکی، مهار درونی و دیگری مهار بیرونی. مهار بیرونی عبارت است از فشارهایی که جامعه برای کنترل اعضایش به‌کار می‌برد که شامل فرصت‌های موفقیت، همبستگی بین اعضای گروه، نظارت مؤثر و راه‌ها و وسایل جایگزین برای کسب رضایت می‌شود. شرایطی

مثل فقر، نابرابری، بیکاری و محرومیت نسبی افراد را از رسیدن به هدفها بازمی دارد و احتمال کجروی را افزایش می دهد. مهار درونی نیز از ویژگی ها و شخصیت فرد نشئت می گیرد. اگر عواملی مانند خودپنداره مثبت، وجدان آگاه، احساس مسئولیت و قدرت تحمل بالا در فردی وجود داشته باشد احتمال بزهکاری او کاهش می یابد (سجودی، ۱۳۹۲: ۱۷).

سرقت

ماده ۲۶۷ قانون مجازات اسلامی سرقت را این گونه تعریف می کند: سرقت عبارت از ربودن مال متعلق به غیر است (منصور، ۱۳۹۵: ۱۱۰). ربودن محور عنصر مادی سرقت در حقوق ایران است. مقنن هیچ گونه تعریفی از مفهوم فوق ارایه نکرده است. البته این اتفاق نظر کلی میان حقوقدانان وجود دارد که مراد از مفهوم ربودن، اثبات ید بر مال غیر و انتقال آن به جایی دیگر است (آقایی نیا و چلبی، ۱۳۸۸: ۶۱). سرقت معمولاً به عنوان جرم خشونت آمیز طبقه بندی می شود. از نظر قانونی معمولاً به عنوان به کار بردن زور یا تهدید به زور برای استفاده از اموال دیگران تعریف شده است (gabor, 1989: 16). در نتیجه، سرقت جرمی است که به لحاظ نظری بر نقض منافع اموال شخصی دیگران استوار است (steel, 2008: 1062). عوامل اجتماعی در گرایش افراد به سرقت مؤثر می باشند. عوامل اجتماعی شامل مدت زمان تفریح و گردش و با دوستان بودن، وضعیت دوستان از لحاظ اخلاقی و دینی، وضعیت خویشان از لحاظ اخلاقی و دینی و رفتن به شب نشینی های غیرمجاز می باشند (علوی، ۱۳۸۹: ۱۴). دکتر گابور بر اهمیت نگرش نسبت به سرقت در زمینه اجتماعی آن، با اشاره به این که چگونه عواملی مانند تغییرات جمعیتی، استفاده از موادمخدر قوی و گروه های اقلیتی همه می توانند به سرقت کمک کنند، تأکید می کند (challenger, 1989: 1). همچنین، بین نرخ بیکاری و نرخ سرقت رابطه معنی داری وجود دارد و با افزایش نرخ بیکاری، نرخ سرقت یعنی تعداد سرقت اتفاق افتاده در هر یکصد هزار نفر جمعیت افزایش می یابد به این ترتیب که به ازای هر ۱۰٪ افزایش در نرخ بیکاری ۲٪ افزایش می یابد (گرشاسبی، ۱۳۸۹: ۴۱۸).

فقر و محرومیت مادی را شاید بتوان گفت از مهم ترین عوامل به وجود آورنده سرقت است. فردی که دچار این آسیب اجتماعی است از یک سو از لحاظ روانی احساس حقارت و مغبون بودن می کند و از جامعه طلبکار می شود و از سوی دیگر چون جامعه را مسئول

پژوهشنامه جغرافیای انتظامی (سال چهارم، شماره شانزدهم، زمستان ۱۳۹۵)

محرومیت و فقر خود می‌پندارد نوعی احساس انتقام‌کشی در او پرورش می‌یابد (واصفیان، ۱۳۹۰: ۱۳۲). پدیده سرقت امنیت اجتماعی و اقتصادی شهروندان را تهدید می‌کند و با وارد کردن لطمات روحی و جسمی به مال‌باختگان باعث ایجاد ناامنی در جامعه می‌شود (سلامی و دیگران، ۱۳۹۱: ۸۴).

یکی از جرایمی که این روزها امنیت اجتماعی، اقتصادی و روانی شهروندان را تهدید می‌کند و به‌نوعی با نظم و امنیت کشور در ارتباط است سرقت مسلحانه می‌باشد. با وقوع یک سرقت مسلحانه، که بازتاب اجتماعی، سیاسی و... دارد، فضای امنیتی جامعه سست و امنیت در بین شهروندان منطقه کم‌رنگ و فضای جامعه به شدت متزلزل می‌شود و حتی دارای بازتاب رسانه‌ای در داخل و خارج از کشور بوده و با پررنگ کردن آن اذهان جهانیان را به سمت بی‌ثباتی اقتصادی، اجتماعی، سیاسی و فرهنگی آن کشور سوق می‌دهند و اقدام به سوءاستفاده و بهره‌برداری نادرست در این زمینه می‌نمایند (فیروزی و دیگران، ۱۳۹۴: ۱۳۲ و ۱۳۳). هرگاه سارق با اسلحه امنیت مردم یا جاده را برهم‌زند و رعب و وحشت ایجاد کند سرقت مسلحانه محقق می‌گردد. همچنین، اگر دو یا چند نفر با اجتماع و تباری قبلی و به انگیزه سرقت با سلاح به بانک‌ها، صرافی‌ها یا جواهرفروشی‌ها و به‌طور کلی به هر محلی که در آن وجوه نقد یا اوراق بهادار یا اشیای قیمتی وجود دارد وارد شوند به آن سرقت مسلحانه می‌گویند (خلعتبری، ۱۳: ۱۱).

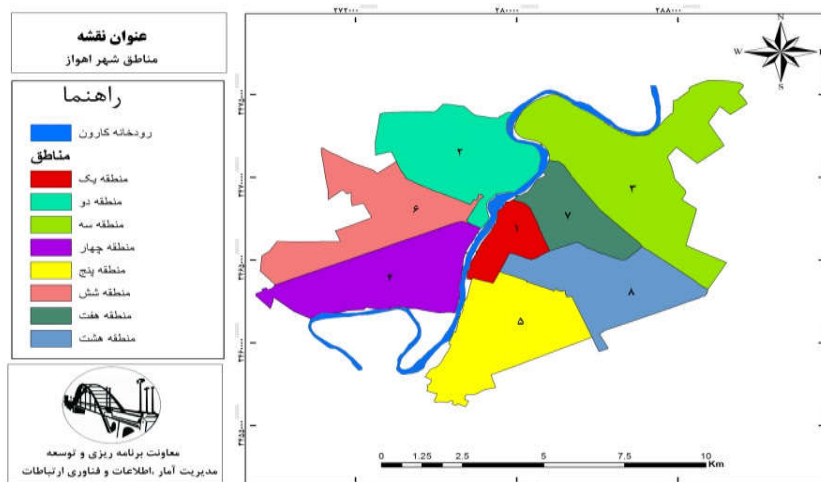
از آنجایی که سرقت مسلحانه امنیت مالی و جانی افراد و جامعه را برهم می‌زند دارای اهمیت فوق‌العاده‌ای است زیرا ضمن آن که انگیزه افراد جامعه را برای تلاش و کسب دارایی و ثروت تضعیف می‌نماید تسهیل‌کننده هرج و مرج در مناسبات و روابط اجتماعی است و به دنبال آن در بنیادهای نظم عمومی و اجتماعی تزلزل به وجود می‌آورد و مجوز و رفع نیازهای فردی از طریق تجاوز به اموال و انتخاب ثروت به‌عنوان شیوهایی برای امرار معاش و انباشت دارایی می‌شود و در نتیجه زمینه را برای تقویت خرده‌فرهنگ‌های بزهکار و ظهور و شیوع سایر جرایم اجتماعی هموار می‌سازد. با گذشت زمان شیوه‌ها و روش‌های ارتکاب انواع سرقت خصوصاً سرقت مسلحانه تغییر یافته است به‌طوری که سارقان از آخرین فنون و تاکتیک‌ها برای انجام مقاصد خود استفاده می‌کنند و به همین منظور شیوه‌ها و روش‌های پیشگیری و کشف آن نیز متناسب با این تغییرات متحول شده است (شیرزاد و دیگران، ۱۳۹۰: ۶۸).

سرقت مسلحانه به عنوان یک معضل بزرگ اجتماعی، که می تواند دارای خسیسه ملی - امنیتی باشد، مستلزم مبارزه جدی و تحقیق علمی است. لذا، نیاز به مطالعه و بررسی تمام ابعاد و زوایای آن ضروری و لازم می باشد مخصوصاً که منابع مطالعاتی در این زمینه بسیار کم و محدود است. از طرفی، پیشگیری وضعی به عنوان یک علم و شیوه، که با کمترین هزینه بیشترین سود و بازدهی را در کاهش و پیشگیری از وقوع این جرم و معضل بزرگ دارد و از اهمیت ویژه ای برخوردار بوده و از تبعات بی شمار سرقت مسلحانه در جامعه کاسته، شرایط امنیتی و اجتماعی را کاملاً بهبود خواهد بخشید (فیروزی و دیگران، ۱۳۹۴: ۱۴۹).

محدوده مورد مطالعه

شهر اهواز به عنوان یکی از شهرهای بزرگ ایران و مرکز شهرستان اهواز و استان خوزستان از نظر جغرافیایی در ۳۱ درجه و ۲۰ دقیقه عرض شمالی و ۴۸ درجه و ۴۰ دقیقه طول شرقی قرار گرفته است. این شهر با مساحت ۲۲۰ کیلومتر مربع دومین شهر وسیع ایران پس از تهران می باشد (کشتکار، ۱۳۹۳: ۸۶). این شهر دارای هشت منطقه شهرداری است که هریک دارای سه یا چهار ناحیه می باشند. این شهر در درون شهرستان اهواز واقع است (امان پور و همکاران، ۱۳۹۳: ۱۴۵). در زمینه ویژگی های انسانی و مسائل جمعیتی و رشد فیزیکی شهر اهواز می توان گفت که کلانشهر اهواز از جمله شهرهایی بوده است که رشد فزاینده و سریع جمعیتی را تجربه کرده است. در سرشماری سال ۱۳۹۰ جمعیت شهر اهواز تقریباً به ۱۱۱۲۰۲۱ نفر رسیده است (معاونت برنامه ریزی و توسعه، ۱۳۹۰: ۱۷) که ۲۴٪ از کل جمعیت ۳۳٪ از جمعیت شهری استان را تشکیل می دهد (امان پور و همکاران، ۱۳۹۳: ۱۴۵). براساس موضوعات مطرح شده با پلیس ۱۱۰ شهر اهواز در سال ۱۳۹۳ تعداد ۲۳۸۷۴ فقره سرقت گزارش شده است که این میزان از سرقت ۱۳،۲٪ از کل موضوعات مطرح شده با پلیس ۱۱۰ را در این سال تشکیل می دهد (شهرداری اهواز، ۱۳۹۴: ۱۶۸).

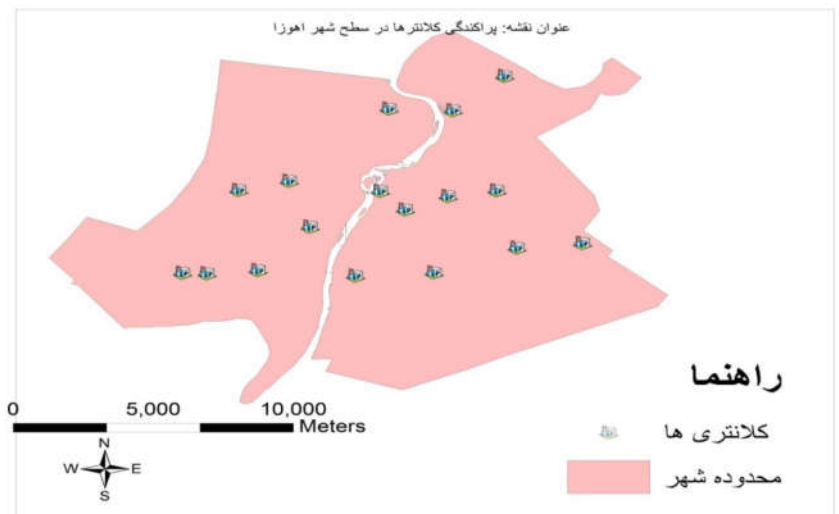
پژوهشنامه جغرافیای انتظامی (سال چهارم، شماره شانزدهم، زمستان ۱۳۹۵)

نقشه (۱): موقعیت محدوده مورد مطالعه

یافته‌های پژوهش

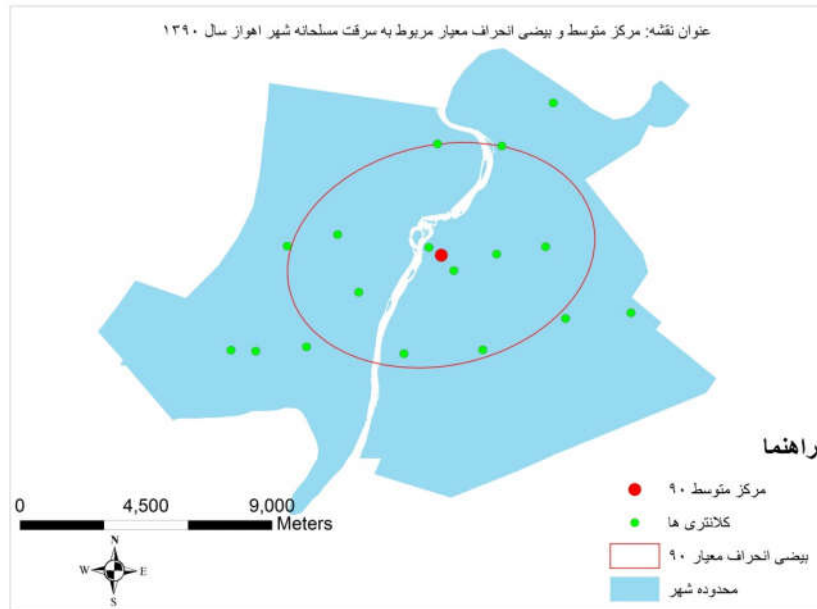
داده‌های مورد استفاده در این پژوهش از اداره آگاهی شهرستان اهواز گردآوری شده‌اند. تمام سرقت‌های مسلحانه صورت گرفته در این شهر در بازه زمانی سال ۱۳۹۰ تا ۱۳۹۳، ۳۴۶ فقره می‌باشند که ۹۶ فقره در سال ۱۳۹۰، ۶۰ فقره در سال ۱۳۹۱، ۹۳ فقره در سال ۱۳۹۲ و ۹۷ فقره در سال ۱۳۹۳ بوده‌اند. این تعداد سرقت از ۱۷ کلانتری در شهر اهواز استخراج شده است که نقشه زیر پراکندگی این کلانتری‌ها را در شهر اهواز نمایش می‌دهد. بیشترین تعداد آنها در بخش شرقی رودخانه کارون قرار گرفته‌اند.

نقشه (۲): پراکندگی کلانتری ها در سطح شهر اهواز
(منبع: نگارندگان)

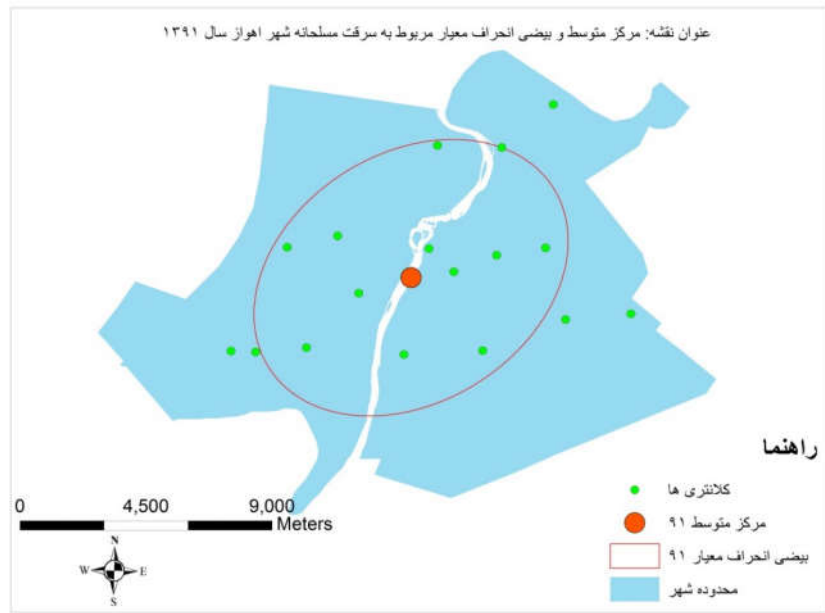
نقشه زیر مربوط به سرقت مسلحانه در سال ۱۳۹۰ می باشد که مرکز متوسط و بیضی انحراف معیار مربوط به آن را نشان می دهد. اندازه بیضی انحراف معیار میزان پراکندگی را نشان می دهد. جهت امتداد آن نیز جهت توزیع را نشان می دهد. در این نقشه نقطه مرکز متوسط مربوط به سرقت مسلحانه در سال ۱۳۹۰ در محدوده مرکز شهر قرار گرفته است یعنی بیشترین میزان سرقت مسلحانه در این سال در این محدوده از شهر قرار دارد و توزیع سرقت مسلحانه در شهر اهواز از نقطه مرکز متوسط به سمت شمال شرق و جنوب غرب شهر است. محدوده بیضی انحراف معیار نیز بیانگر این امر است که سرقت مسلحانه در این سال در محدوده وسیعی از بخش های مرکزی شهر پراکنده شده است.

پژوهشنامه جغرافیای انتظامی (سال چهارم، شماره شانزدهم، زمستان ۱۳۹۵)

نقشه (۳): نقطه مرکز متوسط و بیضی انحراف معیار مربوط به سرقت مسلحانه شهر اهواز سال ۱۳۹۰
(منبع: نگارندگان)

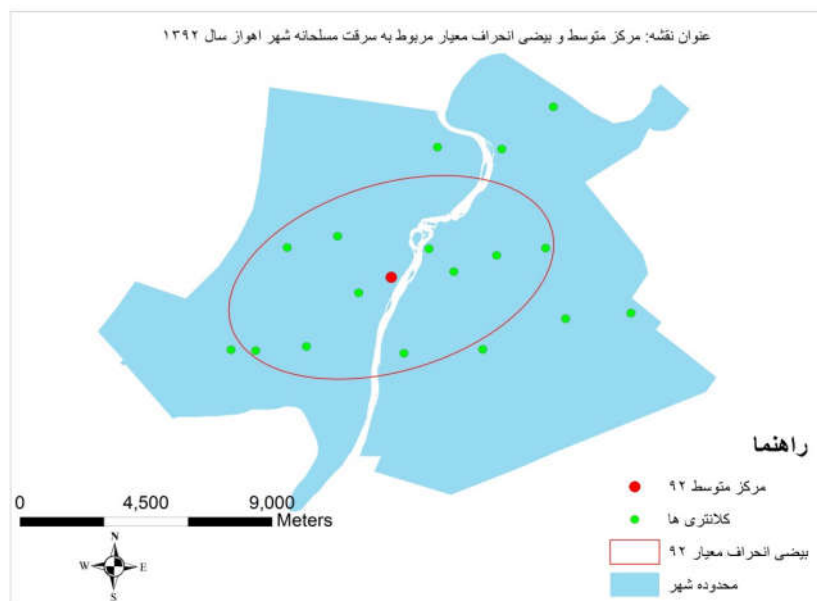
نقشه زیر سرقت مسلحانه را در سال ۱۳۹۱ نشان می‌دهد. در این نقشه نقطه مرکز متوسط سرقت مسلحانه در سال ۱۳۹۱ در بخش‌های مرکزی شهر یعنی منطقه ۱ شهری قرار گرفته است که نشان‌دهنده بیشترین میزان سرقت مسلحانه در این سال می‌باشد. همچنین، توزیع سرقت مسلحانه در شهر اهواز در این سال از این نقطه به سمت شمال شرق (نزدیک به شمال) و جنوب غرب (نزدیک به جنوب) شهر است. محدوده بیضی انحراف معیار نیز نشان می‌دهد که سرقت مسلحانه مربوط به این سال در محدوده وسیعی از شمال تا جنوب شهر پراکنده شده است.

نقشه (۴): نقطه مرکز متوسط و بیضی انحراف معیار مربوط به سرقت مسلحانه شهر اهواز سال ۱۳۹۱ (منبع: نگارندگان)

نقشه زیر مربوط به سرقت مسلحانه در سال ۱۳۹۲ می باشد. در این نقشه نقطه مرکز متوسط مربوط به سرقت مسلحانه این سال در محدوده غربی رودخانه کارون و در محل تماس دو منطقه ۲ و ۴ شهری قرار گرفته است یعنی بیشترین میزان سرقت مسلحانه سال ۱۳۹۲ در این بخش غربی شهر قرار دارد و توزیع سرقت مسلحانه در شهر اهواز از نقطه مرکز متوسط به سمت شمال شرق (نزدیک به شرق) و جنوب غرب (نزدیک به غرب) شهر است. محدوده بیضی انحراف معیار نیز نشان می دهد که سرقت مسلحانه در این سال در محدوده نسبتاً وسیعی از شرق تا غرب شهر پراکنده شده است.

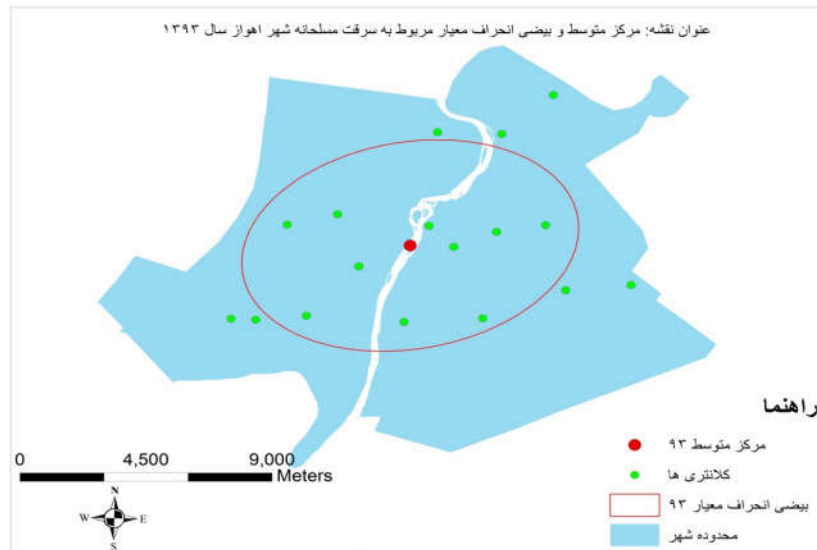
پژوهشنامه جغرافیای انتظامی (سال چهارم، شماره شانزدهم، زمستان ۱۳۹۵)

نقشه (۵): نقطه مرکز متوسط و بیضی انحراف معیار مربوط به سرقت مسلحانه شهر اهواز سال ۱۳۹۲

(منبع: نگارندگان)

نقشه بعدی سرقت مسلحانه را در سال ۱۳۹۳ نمایش می‌دهد. در این نقشه نقطه مرکز متوسط مربوط به سرقت مسلحانه در سال ۱۳۹۳ در نقطه مرکزی شهر یعنی نقطه اتصال سه منطقه ۱، ۲ و ۴ شهری واقع شده است. همچنین، توزیع سرقت مسلحانه در شهر اهواز در این سال از این نقطه به سمت شرق و غرب شهر است. محدوده بیضی انحراف معیار نیز بیانگر این امر است که سرقت مسلحانه در این سال در محدوده وسیعی از شهر پراکنده شده است.

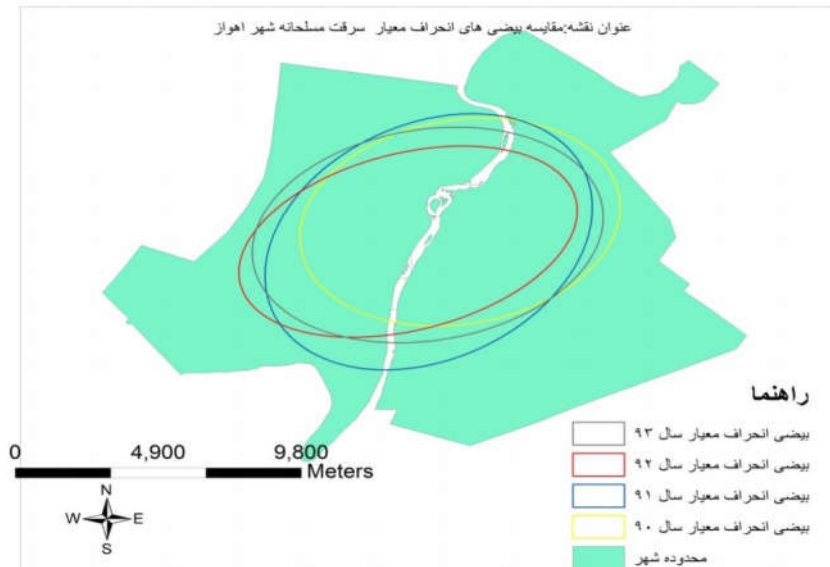

نقشه (۶): نقطه مرکز متوسط و بیضی انحراف معیار مربوط به سرقت مسلحانه شهر اهواز سال ۱۳۹۳
(منبع: نگارندگان)

در پایان با توجه به میزان جرم سرقت مسلحانه در بازه زمانی بین سال های ۱۳۹۰ تا ۱۳۹۳ و تعیین کانون های این جرم در شهر اهواز با تلفیق اطلاعات به دست آمده مربوط به چهار سال نقشه زیر به دست آمده است:

Archive

پژوهشنامه جغرافیای انتظامی (سال چهارم، شماره شانزدهم، زمستان ۱۳۹۵)

نقشه (۷): مقایسه بیضی‌های انحراف معیار سرقته مسلحانه شهر اهواز
(منبع: نگارندگان)

همان‌طور که در این نقشه مشاهده می‌شود پراکندگی جرم سرقته مسلحانه از نواحی شمال شرقی در سال ۱۳۹۰ به سمت نواحی غربی شهر در سال‌های بعدی حرکت کرده است. اما کل جرایم در این چهار سال در محدوده‌های مرکزی شهر قرار دارند. با توجه به نقشه حرکت پراکندگی جرم از سال ۱۳۹۰ به ۱۳۹۱ از قسمت‌های شمال شرقی به سمت شمال شهر و از قسمت‌های جنوب غربی به سمت جنوب شهر می‌باشد. همچنین، سال ۱۳۹۱ در مقایسه با سال ۱۳۹۰ محدوده وسیع‌تری را در بر می‌گیرد. سرقته مسلحانه در سال ۱۳۹۲ در مقایسه با سال ۱۳۹۱ محدوده کمتری را به خود اختصاص داده است و از محدوده‌های شمالی و جنوبی به سمت محدوده‌های شرقی و غربی تغییر جهت داده است. همچنین، سال ۱۳۹۳ نسبت به سال ۱۳۹۲ کمی تغییر جهت داشته است اما نسبت به سال قبل محدوده وسیع‌تری از شهر شاهد جرم سرقته مسلحانه بوده است. با توجه به مناطق شهری و نقشه‌های سرقته مسلحانه در این چهار سال این نتیجه حاصل شده است که این جرم در مناطق ۱، ۲، ۴ و ۶ بیشترین پراکندگی را داشته است.

نتیجه‌گیری

جرم یک پدیده نامطلوب اجتماعی است که وقوع آن ساختارهای اقتصادی و اجتماعی جامعه را متأثر می‌سازد به گونه‌ای که رشد آن موجب تقویت روحیه قانون‌شکنی و تجاوز به حقوق مردم، اخلال در نظم و امنیت عمومی و کاهش انگیزه تولید و سرمایه‌گذاری در نزد عوامل خصوصی و عمومی می‌شود. یکی از جرایمی که این روزها امنیت اجتماعی، اقتصادی و روانی شهروندان را تهدید می‌کند و به نوعی با نظم و امنیت کشور در ارتباط است سرقت مسلحانه می‌باشد. با وقوع یک سرقت مسلحانه، که بازتاب اجتماعی، سیاسی و... دارد، فضای امنیتی جامعه سست و امنیت در بین شهروندان منطقه کم‌رنگ و فضای جامعه به شدت متزلزل می‌شود. به همین دلیل مطالعه در این حوزه دارای اهمیت بسیار بالایی است. همان‌طور که ملاحظه شد این پژوهش درصدد شناسایی و پهنه‌بندی کانون‌های وقوع جرم (سرقت مسلحانه) در شهر اهواز می‌باشد. در این پژوهش با استفاده از نرم‌افزار GIS و همچنین اطلاعات گردآوری شده مشخص شد که سرقت مسلحانه در شهر اهواز در بین سال‌های ۱۳۹۰ تا ۱۳۹۳ بیشتر در محدوده مرکزی شهر تمرکز داشته است. در واقع، کانون وقوع جرم سرقت مسلحانه در شهر بیشتر در بخش‌های مرکزی شهر قرار دارد. همچنین، با توجه به نقشه نهایی به دست آمده مشخص شده که سرقت مسلحانه در سال ۱۳۹۱ نسبت به سال ۱۳۹۰ از قسمت‌های شمال شرقی به بخش‌های شمال شهر و از قسمت‌های جنوب غربی به بخش‌های جنوب شهر حرکت کرده است. همچنین، سال ۱۳۹۱ در مقایسه با سال ۱۳۹۰ محدوده وسیع‌تری را در برمی‌گیرد. سرقت مسلحانه در سال ۱۳۹۲ نسبت به سال ۱۳۹۱ محدوده کمتری را در بر گرفته است و نیز از بخش‌های شمالی و جنوبی به سمت بخش‌های شرقی و غربی تغییر جهت داده است. سال ۱۳۹۳ نسبت به سال ۱۳۹۲ کمی تغییر جهت داشته است اما نسبت به سال قبل محدوده وسیع‌تری از شهر شاهد جرم سرقت مسلحانه بوده است.

پیشنهادها

در پایان تعدادی از راهکارهایی که در کاهش وقوع جرم می‌توانند مؤثر واقع شوند به شرح زیر پیشنهاد می‌شود.

- پژوهشنامه جغرافیای انتظامی (سال چهارم، شماره شانزدهم، زمستان ۱۳۹۵)
- طراحی منظم کالبد محله‌های شهر در زمینه نورپردازی مناسب و تعمیر ساختمان‌های مخروبه و... به‌منظور کاهش احتمال وقوع جرم؛
 - در نظر گرفتن اهمیت گشت‌های دوره‌ای انتظامی در محله‌های شهری و لزوم استفاده از سامانه‌های جدید در کنترل وقوع جرایم و اکتشاف سریع آنها از جمله تجهیز سایر مراکز انتظامی به سامانه اطلاعات جغرافیایی؛
 - ترغیب و تشویق شهروندان به تجهیزکردن منزل، خوردو، محل کار و... به موارد ایمنی‌ساز محیط برای پیشگیری از احتمال وقوع جرم از جمله سرقت؛
 - تلاش مستمر و قاطع به‌منظور کاهش میزان بیکاری به این دلیل که بیکاری یکی از عوامل گرایش افراد به انحرافات اجتماعی از جمله ارتکاب جرم سرقت می‌باشد؛
 - انتخاب مکان بهینه برای قرارگیری کلانتری‌ها در سطح شهر باتوجه‌به کانون‌های وقوع جرم.

Archive of SID

منابع

- آقایی‌نیا، حسین؛ چلیبی، آزاده (۱۳۸۸)، جایگاه سرقت در حوزه مفهومی مالکیت: بررسی تطبیقی مفهوم سرقت در چهار نظام حقوقی (انگلستان، امریکا «فلوریدا»، کانادا و ایران، فصلنامه حقوق، دوره ۳۹، شماره ۲، صص ۴۵-۷۲.
- ابراهیمی، مریم؛ استبری، سعیده (۱۳۷۹)، بررسی سرقت در ابعاد مختلف، مشاوره و علوم تربیتی، مشکوه‌النور، ۱۲، صص ۳۵-۴۴.
- افصح حسینی، فاطمه السادات (۱۳۹۱)، تهیه نقشه و تجزیه و تحلیل جرم با استفاده از GIS، دومه-نامه شهرنگار، صص ۵۰-۶۲.
- امان‌پور، سعید؛ رزمگیر، فاطمه؛ دامن‌باغ، صفیه؛ حسینی سیاه‌گلی، مهناز (۱۳۹۳)، تحلیل تطبیقی توزیع خدمات شهری در شهر اهواز با استفاده از تحلیل سلسله‌مراتبی ahp، فصلنامه جغرافیا و برنامه‌ریزی شهری چشم‌انداز زاگرس، سال ششم، شماره ۲۰، صص ۱۳۷-۱۵۹.
- بیورانی، حسین؛ غفران، علی (۱۳۸۸)، تبیین و به‌کارگیری مدل تصمیم‌گیری چندمعیاره topsis برای رتبه‌بندی مناطق مختلف شهری از منظر جرم و بزهکاری، کارآگاه، دوره ۲، سال دوم، شماره ۸، صص ۱۳۱-۱۵۰.
- حسینی، سیدباقر؛ کاملی، محسن (۱۳۹۲)، تحلیل مکانی کانون‌های وقوع جرایم نزع، درگیری و شرارت با استفاده از سیستم اطلاعات جغرافیایی - مطالعه موردی: شهر قم، فصلنامه دانش انتظامی، سال ۱۵، شماره ۳، صص ۹۵-۱۱۷.
- خلعتبری، عبدالحسین (۱۳۴۹)، مهاجران و سرقت‌های مسلحانه، فصلنامه دانش انتظامی، سال نهم، شماره ۱، صص ۹-۲۸.
- رحیمی، مهدی؛ ادیسی، افسانه (۱۳۹۱)، بررسی عوامل مؤثر بر سرقت، فصلنامه مطالعات امنیت اجتماعی، صص ۸۹-۱۱۷.
- سجادیان، ناهید؛ شجاعیان، علی؛ کرمل‌چعب، حسین (۱۳۹۱)، بررسی مکانی کانون‌های انواع جرایم سرقت در شهر اهواز، فصلنامه جغرافیا و برنامه‌ریزی شهری چشم‌انداز زاگرس، سال چهارم، شماره ۱۳، صص ۱۶۵-۱۸۸.
- سجودی، عادل (۱۳۹۲)، بررسی عوامل مؤثر بر سرقت از اماکن، پژوهش‌نامه اطلاعاتی و جنایی، سال هشتم، شماره ۴، صص ۹-۳۰.

- پژوهشنامه جغرافیای انتظامی (سال چهارم، شماره شانزدهم، زمستان ۱۳۹۵)
- سلامی، مهرداد؛ زهری، زهرا؛ اشرفی، علی (۱۳۹۱)، شناسایی و پهنه‌بندی کانون‌های وقوع جرم سرقت در شهر بیرجند، پژوهش‌های راهبردی امنیت و نظم اجتماعی، سال اول، شماره ۲، صص ۸۳-۱۰۲.
 - شهرداری اهواز (۱۳۹۴)، آمارنامه کلانشهر اهواز، نشر روابط عمومی و امور بین‌الملل شهرداری اهواز، صص ۲۳۹.
 - شیرزاد، جلال؛ فقیه‌فرد، پیمان؛ سلاجقه، محمد؛ بابایی، جمشید (۱۳۹۰)، عوامل مؤثر بر سرقت‌های مسلحانه کشف‌نشده در استان کرمان (۱۳۸۸-۱۳۸۹)، فصلنامه دانش انتظامی، سال سیزدهم، شماره ۲، صص ۶۵-۱۰۰.
 - عبادی‌نژاد، سیدعلی؛ نصرتی، اکبر (۱۳۹۲)، قابلیت‌های سامانه اطلاعات جغرافیایی در پیشگیری و کشف از سرقت منزل، فصلنامه پژوهش‌های اطلاعاتی و جنایی، سال هشتم، شماره ۴، صص ۸۳-۱۱۰.
 - عطاشنه، منصور؛ امیری، مهدی (۱۳۸۹)، علل و عوامل جرم سرقت در شهر اهواز سال‌های ۷۵ تا ۸۵، فصلنامه تخصصی علوم اجتماعی دانشگاه آزاد اسلامی، واحد شوشتر، سال چهارم، شماره ۱۱، صص ۱۰۳-۱۲۶.
 - علوی، حمیدرضا (۱۳۸۹)، تأثیر عوامل اجتماعی بر گرایش افراد به اعتیاد، سرقت و روسپیگری، اسلام و پژوهش‌های تربیتی، سال دوم، شماره ۲، صص ۵-۲۰.
 - فیروزی، مصطفی؛ آقایی جنت مکان، حسین؛ پاهکیده، فریدون (۱۳۹۴)، تحلیل جرم‌شناختی سرقت‌های مسلحانه اهواز، مجله کارآگاه، سال هشتم، دوره ۲، شماره ۳۰، صص ۱۳۱-۱۵۱.
 - کشتکار، لیلا (۱۳۹۳)، واکاوی، شاخص‌های محیطی - کالبدی مؤثر در وقوع جرم در شهر اهواز با استفاده از سیستم اطلاعات جغرافیایی (مطالعه موردی: محدوده کلانتری‌های ۱۶ و ۱۵)، دانشگاه شهید چمران اهواز، دانشکده علوم زمین و سیستم اطلاعات جغرافیایی، گروه جغرافیا و برنامه‌ریزی شهری، استاد راهنما: ناهید سجادیان، مشاور: علی شجاعیان، صص ۲۰۰.
 - کلانتری، محسن؛ قزلباش، سمیه؛ جباری، کاظم (۱۳۸۸)، تحلیل فضایی بزهکاری شهری با استفاده از مدل تخمین تراکم کرنل (مورد مطالعه: جرایم شرارت، نزاع و درگیری در شهر زنجان)، فصلنامه نظم و امنیت انتظامی، سال دوم، شماره ۳، صص ۷۳-۱۰۰.
 - کلدی، علیرضا (۱۳۹۲)، انحراف، جرم، پیشگیری، فصلنامه رفاه اجتماعی، سال دوم، شماره ۳، صص ۵۱-۷۲.
 - گرشاسبی، سعید (۱۳۸۹)، ارتباط بین بیکاری و سرقت در ایران، فصلنامه علمی پژوهشی رفاه اجتماعی، سال یازدهم، شماره ۴۰، صص ۴۰۱-۴۲۳.

- لافری، گاری(۱۳۹۱)، جرم شناسی و دموکراسی، ترجمه اسعد کردپور، دانشنامه حقوق و سیاست، شماره ۱۸، صص ۸۱-۹۳.
- محمدنسل، غلامرضا(۱۳۸۹)، فرایند پیشگیری از جرم، فصلنامه حقوق، دوره ۴۰، شماره ۱، صص ۳۱۷-۳۳۴.
- مداح، مجید(۱۳۹۰)، تحلیل اثر فقر و نابرابری درآمدی بر جرم(سرقت) در سطح استان ها کشور، پژوهش نامه اقتصادی، سال یازدهم، شماره ۳، صص ۳۰۳-۳۲۳.
- معاونت برنامه ریزی و توسعه(۱۳۹۰)، چالش های مدیریت شهری اهواز، ج ۳، نشر: مدیریت روابط عمومی و امور بین الملل شهرداری اهواز، ص ۸۲.
- منصور، جهانگیر(۱۳۹۵)، قانون مجازات اسلامی، تهران: دیدار.
- میرزایی، علیرضا(۱۳۸۶)، قانون مجازات اسلامی، انتشارات بهنامی.
- واصفیان، فرزانه(۱۳۹۰)، سرقت زنان و عوامل خانوادگی، فرهنگی، اقتصادی، یافته های نو در روان شناسی، سال پنجم، شماره ۲۰، صص ۱۲۹-۱۴۵.
- هدایتی، اکبر؛ عباسی، الهام(۱۳۸۸)، مدیریت علمی کانون های جرم خیز با استفاده از سامانه اطلاعات جغرافیایی GIS (مورد مطالعه: انواع جرایم سرقت در شهر قزوین)، فصلنامه مطالعات مدیریت انتظامی، سال چهارم، شماره ۲، صص ۱۷۷-۱۹۸.
- Challenger,dennis,(1989),armed robbery, Proceedings of a Seminar Held 22-24 March 1988, Australian Institute of Criminology Canberra, p1-12.
- Gabor,Thomas,(1989),armed robbery overseas:highlights of a Canadian study, Proceedings of a Seminar Held 22-24 March 1988, Australian Institute of Criminology Canberra,p13-23.
- Law Commission of Canada,(2004),what is a crime,the university of british Columbia,ubc peress,194p
- Milovanovic, Dragan(), LEGALISTIC DEFINITION OF CRIME AND AN ALTERNATIVE VIEW, Annals, International Edition, p78-86.
- Steel,Alex,(2008), TAKING POSSESSION: THE DEFINING ELEMENT OFTHEFT?, Melbourne University Law Review,VOL32,1030-1064.PP.

Archive of SID